

ภูมิปัญญาการดำรงชีวิตภายหลังภัยพิบัติ : กรณีศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของผู้อพยพชาวจีนยุคก่อนในประเทศไทยจากภาพยนตร์ *Wonderful Town*¹

เซิ่งหยาง อู๋* และ เสี่ยวฉิง ไหม

คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Post-disaster Life Wisdom: Cultural Adaptation of Early Chinese Immigrants in Thailand as Reflected in *'Wonderful Town'*

Shengyang Wu* and Xiaoqing Mai

Faculty of Asian Languages and Cultures, Guangdong University of Foreign Studies, Guangzhou, China

Article Info

Academic Article

Article History:

Received 24 November 2024

Revised 29 December 2024

Accepted 13 January 2025

คำสำคัญ

ภูมิปัญญาการดำรงชีวิต
หลังภัยพิบัติ

Wonderful Town

ผู้อพยพชาวจีนยุคก่อน
การปรับตัวทางวัฒนธรรม

* Corresponding author

Email address:

wu2543@126.com

บทคัดย่อ

ภาพยนตร์ไทยเรื่อง *Wonderful Town* บอกเล่าเรื่องราวความรักและภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ณ เมืองเล็ก ๆ ริมหาดฝั่งทะเลอันดามันที่เงียบสงบ ภายหลังเหตุการณ์สึนามิพัดถล่ม ในบ้านเมืองที่บอบช้ำ ผู้คนกำลังฟื้นตัวอย่างช้า ๆ หลังได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ “ตัน” สถาปนิกหนุ่มจากกรุงเทพฯ ได้พบกับ “นา” หญิงสาวท้องถิ่น พวกเขาได้สร้างประสบการณ์มหัศจรรย์ร่วมกันที่นี่ แม้ความรักของพวกเขาจะไม่สมหวัง แต่ชีวิตก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างกล้าหาญ เหมือนเช่นชาวบ้านทั่วไปที่ปรับตัวและเริ่มชีวิตใหม่หลังจากสึนามิผ่านไป ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานพลวัตทางวัฒนธรรมจีนที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนการปรับตัวของผู้อพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคแรก การต้องเผชิญกับความท้าทายของภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สยาม ทำให้พวกเขาเกิดการยอมรับเอาปรัชญาการดำเนินชีวิตแบบไทย รวมทั้งแนวคิดนวยกนิยม “ทางสายกลาง” ที่ได้รับการส่งเสริมตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20

¹ การศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาพัฒนาการของนวนิยายไทย” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก Chinese National Social Sciences Founding Project. (20BWW025)

Keywords:

life wisdom,
post-disaster,
Wonderful Town,
early Chinese immigrants,
acculturation

Abstract

The Thai film *Wonderful Town* narrates a tragic love story set against the backdrop of a small, tranquil border town in southern Thailand, which suffered extensive damage from the 2004 tsunami. This disaster inflicted significant harm on both the material and spiritual well-being of the local population, which is still in the process of recovery. In this context, Don, an architect from Bangkok, develops a romantic relationship with a local woman named Na. Throughout their relationship, each character derives valuable life experiences. Despite their love being ultimately unfulfilled, they continue to face life with courage. Their love story serves as a reflection of how the local community, affected by the 2004 tsunami, has adapted and embarked on new beginnings. The film also portrays rich, albeit transformed, Chinese cultural elements, illustrating how early Chinese immigrants integrated into local society. These immigrants, confronted with the frequent occurrence of disasters, continually adjusted to their environment by adopting the life philosophies of the local people, including the concept of the Middle Way, which gained prominence in the early 20th century.

1. บทนำ

นับตั้งแต่ปี 2013 ที่จีนเริ่มดำเนินโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนได้เจริญรุดหน้าในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่เพิ่มมากขึ้น หลายเมืองใหญ่ในประเทศจีน เช่น ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และกวางโจว ได้จัดเทศกาลภาพยนตร์ไทย โดยใช้ภาพยนตร์เป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งสองประเทศ

ในปี 2021 มีการจัดงานเทศกาล “สัปดาห์นักเขียนบทภาพยนตร์ไทย” ที่นครเซี่ยงไฮ้ ภายใต้การสนับสนุนของสถานกงสุลใหญ่ไทย ณ นครเซี่ยงไฮ้ และ Shanghai Art Film Alliance ในช่วงเทศกาลดังกล่าว มีการฉายภาพยนตร์ไทยที่มีชื่อเสียงกว่า 10 เรื่อง ซึ่งเป็นผลงานของผู้กำกับชื่อดังที่มีบทบาทสำคัญในวงการภาพยนตร์ระดับสากล เช่น อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล อโนชา สุวิชากรพงศ์ และวิศิษฐ์ ศาสนเที่ยง เป็นต้น ผลงานเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงศาสตร์การสร้างภาพยนตร์ระดับสูงของไทย

ภาพยนตร์เรื่อง *Wonderful Town* (2007) ของผู้กำกับอาทิตย์ อัสระรัตน์ ก็เป็นหนึ่งในภาพยนตร์ที่ได้รับการจัดฉายในเทศกาลดังกล่าว ซึ่งบอกเล่าเรื่องราวความรักโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในเมืองตะกั่วป่า เมืองเล็ก ๆ ริมหาดฝั่งทะเลอันดามันที่เคยประสบภัยจากคลื่นสึนามิ ในปี 2004 เรื่องนี้ได้รับการยกย่องอย่างมาก โดยคว้ารางวัลสุพรรณหงษ์ทองคำของไทย 5 รางวัล และได้รับเชิญไปฉายและเข้าประกวดในเทศกาลภาพยนตร์หลายแห่งทั่วโลก ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ รางวัล “Tiger Award” จาก Rotterdam International Film Festival รางวัล “New Currents Award” จาก Pusan International Film Festival และรางวัล “New Directors / New Films” ในสหรัฐอเมริกา ฯลฯ อีกทั้งลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ยังถูกจำหน่ายในต่างประเทศอย่างน้อย 25 ประเทศ (Anchalee Chaiworaporn & He Qian, 2016, p. 137)

อย่างไรก็ตาม หลังจากการฉายในประเทศจีน ข้อคิดเห็นออนไลน์จากผู้ชมชาวจีนแสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ รวมถึงภาพยนตร์ไทยอีกหลายเรื่อง ค่อนข้างเข้าใจยากสำหรับผู้ชมชาวจีน คำวิจารณ์เชิงลบมีมากกว่าคำชื่นชม¹ สะท้อนว่าภาพยนตร์เหล่านี้ยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสะพาน “เชื่อมความเข้าใจ” ระหว่างประชาชนชาวไทยและจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่คาดหวังไว้

---

¹ ตัวอย่างเช่น “Douban Movie” เว็บไซต์จีนสำหรับการแบ่งปันและค้นพบภาพยนตร์คุณภาพสูง (<https://movie.douban.com/subject/2992856/comments>) มีความคิดเห็นเกือบ 150 รายการ ที่พูดถึงเรื่อง *Wonderful Town* ทั้งนี้ไม่น้อยกว่า 80% เป็นคำวิจารณ์เชิงลบ ส่วนผู้ที่เห็นว่าภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นงานที่ดีนั้น ไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ดีอย่างไรหรือมีจุดเด่นอะไร

การชมภาพยนตร์เป็นศิลปะ โดยเฉพาะเมื่อเป็นภาพยนตร์ต่างประเทศ ผู้ชมอาจต้องใช้ความเข้าใจในเทคนิคการถ่ายทำและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ เพื่อเข้าถึง “สาร” ที่ผู้กำกับต้องการนำเสนอ ในขั้นตอนถัดไป ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ภาพยนตร์ *Wonderful Town* ในสองประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความหมายของ “ความมหัศจรรย์” (wonderfulness) ในภาพยนตร์หมายถึงอะไร เนื่องจากเรื่องราวความรักในภาพยนตร์นี้ทำให้ผู้ชมรู้สึกโศกเศร้าไม่น้อย ซึ่งจากเอกสารที่ค้นคว้ามาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกในประเด็นนี้จากนักวิชาการอื่น ๆ จนถึงปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ในประเด็นนี้จะนำไปสู่ 2) ภาพยนตร์เรื่องนี้มีความหมายอะไรต่อการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างไทย-จีนในปัจจุบัน ซึ่งจะเน้นการศึกษาศิลปะการถ่ายทำภาพยนตร์เป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความรู้ด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศไทย เพื่อเผยให้เห็นว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้อย่างไรไม่เพียงแต่เป็นงานศิลปะชั้นสูง แต่ยังเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ

2. “ความมหัศจรรย์” (wonderfulness) ใน *Wonderful Town*

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการถ่ายทำ *Wonderful Town* มีความสำคัญอย่างยิ่งในการตีความภาพยนตร์เรื่องนี้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ปี 2004 เกิดแผ่นดินไหวใต้ทะเลขนาดประมาณ 9.1-9.3 แมกนิจูด โดยศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่ลึกลงไปใต้มหาสมุทรอินเดีย ใกล้ด้านตะวันตกของเกาะสุมาตรา ตอนเหนือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งกระตุ้นให้เกิดคลื่นสึนามิสูงราว 30 เมตร ชัดทำลายบ้านเรือนตามแนวชายฝั่งรอบมหาสมุทรอินเดีย รวมถึง 6 จังหวัดภาคใต้ของไทย ได้แก่ ภูเก็ต พังงา ระนอง กระบี่ ตรัง และสตูล ทำให้ประเทศไทยมีผู้เสียชีวิตประมาณ 5,400 คน บาดเจ็บกว่า 8,000 คน ก่อความเสียหายแก่บ้านเรือนประชาชน รีสอร์ท และโรงแรม ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ มูลค่าหลายพันล้านบาท นับเป็นหนึ่งในภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2556)

หลังจากเกิดภัยพิบัติ การฟื้นฟูทางด้านเศรษฐกิจและเยียวยาสภาพจิตใจของผู้ประสบภัยเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสภาพจิตใจที่อาจต้องใช้เวลานาน การฟื้นฟูหลังภัยพิบัตินั้นไม่เพียงแต่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกเท่านั้น แต่ผู้ประสบภัยยังจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ อาทิตย์ อัสสรต์น์ ได้รับแรงบันดาลใจจากการเข้าไปสัมผัสกับชีวิตของคนในพื้นที่ที่ประสบภัยดังกล่าวเมื่อปี 2007 จึงเขียนบทและสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ขึ้นมาโดยใช้เหตุการณ์สึนามิครั้งนั้นเป็นฉากหลัง เนื้อเรื่องหลักเล่าถึง ต้น สถาปนิกหนุ่มจากกรุงเทพฯ ที่เข้ามาดูแลงานก่อสร้างรีสอร์ทที่ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา เขาเลือกพักในโรงแรมที่

ไม่หรูหราแต่บรรยากาศเงียบสงบแห่งหนึ่ง และได้พบกับเจ้าของโรงแรมที่ชื่อนา ต่อมาทั้งสองใกล้ชิดกันจนพัฒนาความสัมพันธ์เป็นความรัก แต่ถูกวิทย์ น้องชายของนาคิดกันจนต้องแยกจากกันในที่สุด ตัวละครในเรื่องพูดถึงเหตุการณ์ที่น่าพิศวงอย่างผิวเผิน และไม่ใช้น้ำเสียงที่ฟูมฟาย แต่ซุกซนปรี๊ดๆของบ้านพักริมทะเล เศรษฐกิจซบเซา ประชากรที่เบาบาง อาการเครียดที่แสดงออกของบางคน ต่างสะท้อนให้เห็นถึงพลังทำลายล้างของคลื่นยักษ์นี้ และขับเน้นบรรยากาศที่รกร้างของเมืองหลังเหตุการณ์

สีสันเป็นองค์ประกอบสัญลักษณ์ที่สำคัญในภาษาภาพยนตร์ ซึ่งสามารถเสริมสร้างอารมณ์ของภาพยนตร์ให้มีความน่าสนใจ หรือกลายเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงแนวทางหรือธีมของเรื่องได้อย่างชัดเจน สีโทนเย็นอย่างสีเทา สีเขียว สีฟ้า เป็นต้น มักให้ความรู้สึกสงบ เยือกเย็น และผ่อนคลาย ขณะที่สีโทนร้อนอย่างสีแดง สีส้ม สีชมพู เป็นต้น มักสร้างความรู้สึกอบอุ่น ตื่นเต้น และกระตุ้นพลังงาน อย่างไรก็ตาม ความหมายของสีไม่ได้ตายตัว อย่างเช่น สีเทา เมื่อมีความเข้มข้นขึ้น อาจสื่อถึงความเหงา ความมืดหรือความน่ากลัว ในภาพยนตร์เรื่องนี้ ผู้กำกับใช้สีอย่างละเอียด โดยเน้นการสร้างอารมณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เนื่องจากเรื่องราวมีความเกี่ยวข้องกับสีนามิ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ฉากทะเลในภาพยนตร์จะแตกต่างจากภาพลักษณ์ทั่วไปของทะเลภาคใต้ของไทยที่ผู้ชมคุ้นเคย ซึ่งมักจะมีท้องฟ้าสีคราม น้ำทะเลใสสะอาด หาดทรายขาวละเอียด บังกะโลสวยงาม และโรงแรมหรู ในทางตรงกันข้าม ในภาพยนตร์นี้ฉากทะเลมีโทนสีเทา ๆ และฟ้าคราม ๆ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสะท้อนอารมณ์ของเรื่องได้อย่างชัดเจน

ความเป็นไปแห่งความรักระหว่างต้นและนาที่เกิดขึ้นในเมืองเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ประสบภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงครั้งนี้ ก็เหมือนกับได้ประสบสีนามิเช่นกัน ซึ่งเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันโดยไม่มีการเตือนล่วงหน้า เหนือความคาดคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องและผู้ชมภาพยนตร์ด้วย

โรงแรมของนาไม่ได้ตั้งอยู่ริมชายหาดซึ่งเป็นพื้นที่ที่มักจะมีนักท่องเที่ยวมาก หากแต่ตั้งอยู่ในเมือง แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมของโรงแรมสงบเงียบจึงเป็นที่นิยมของคนบางคนรวมทั้งต้นด้วย นารู้ดีว่า ผู้เข้าพักในโรงแรมนี้ส่วนมากมีวัตถุประสงค์เพื่อหลบหลีกความวุ่นวายจากชีวิตเมืองใหญ่และผู้คน ไม่ว่าจะพวกเขาจะชอบเมืองนี้มากน้อยเพียงใด อีกไม่นานพวกเขาก็จะไปจากที่นี่ ดังนั้น แม้เธอมีความรู้สึกดีต่อต้น แต่ตอนคบกันแรก ๆ ก็ระมัดระวังและรักษาระยะห่างกัน เมื่อต้นกลับมาเมืองนี้อีกครั้งตามที่สัญญาไว้ซึ่งผิดกับที่ผู้เข้าพักคนก่อน ๆ ทำให้จิตใจนาหวั่นไหว เธอเริ่มคบกับต้นอย่างจริงจัง แต่เพราะคนในเมืองนี้ซุกซนนิทาความสัมพันธ์ของพวกเขา ทำให้นารู้สึกไม่ดี เพราะเธอให้ความสำคัญกับความรู้สึกของญาติพี่น้อง และพะวงกับคำนิทาของชาวเมือง แต่ต้นไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของนาได้ เพราะเขามีนิสัยเป็นตัวของตัวเองมาโดยตลอด ถึงแม้ว่านาไม่แน่ใจว่าเธอจะสามารถแต่งงานกับต้นได้หรือไม่ และมีนางสังหรณ์ใจดีเกี่ยวกับความรักครั้งนี้ด้วย แต่เธอก็กล้าหาญพอที่จะทำตามความปรารถนา

ของตัวเองเพื่อความสุขที่ได้อยู่กับต้น ผู้กำกับสร้างฉากที่สะท้อนรกรักอันซับซ้อนนี้เสมือน การแต่งบทศรจรยี่ในวรรณคดีไทย โดยใช้ฉากทะเลมาเปรียบเทียบกับความรักสัมพันธ์ ทางเพศที่หนักใจของตัวละครทั้งสองในคืนสุดท้ายที่อยู่ด้วยกัน ฉากทะเลที่แทรกเข้ามาใน ช่วงเวลานั้นคือ ทะเลสีเทาเว้งว่างเปล่า ตอนแรกมีคลื่นเพียงเล็กน้อย ต่อมาคลื่นยักษ์ เริ่มซัดทะเลลึกเข้ามามากขึ้น และในที่สุดก็ค่อย ๆ อ่อนแรง แล้วเบาจนเงียบสงัด ความสัมพันธ์ ระหว่างเขาและเธอต้องสิ้นสุดลงเมื่อวิทย์และพรรคพวกที่ดักรออยู่ ได้เข้ารุมทำร้ายต้นขณะที่ เขากำลังออกไปซื้อของในเช้าวันรุ่งขึ้นหลังจากที่ทั้งสองได้มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งร่วมกัน

ดูอย่างผิวเผิน ผู้ชมคงจะเห็นว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้บอกเล่าเรื่องราวความรักระหว่าง ต้นกับนาเป็นสำคัญ แต่การเล่าเรื่องความรักเป็นเพียงแค่การปูทางเพื่อนำเสนอแก่นเรื่องที่ แฝงไว้ในตอนจบ ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ได้จบลงด้วยการสิ้นสุดของความรักระหว่างต้นกับนา หลังจากทีวิทย์และพวกกรุมทำร้ายและนำร่างของตนไปทิ้งลงในแม่น้ำแล้ว ยังมี “สาร” หลายฉาก ที่ตามมาทีหลังซึ่งมีความยาวประมาณ 4 นาที ฉากแรกพร้อมด้วยดนตรีประกอบที่มีเสียง หนักหน่วง คือฉากปรักหักพังของวิลล่าริมทะเลที่เป็นการถ่ายแบบ long take และเป็นสีโทนเย็น จะเห็นได้ว่า ช่างถ่ายภาพค่อย ๆ แพนกล้องจากซ้ายไปขวา แสดงให้เห็นวิถีพีชที่ขึ้นรกและ ผืนที่แตกร้าง ต่อจากนั้นเป็นฉากบ้านพักธรรมดาของชาวเมืองในยามเช้าตรู่ ซึ่งมีเสียงนกร้อง และไก่ขันประกอบ หลังจากนั้น ดนตรีที่ให้ความรู้สึกผ่อนคลายค่อย ๆ ดังขึ้น โทนมืดของฉาก เริ่มกลับมาสว่างขึ้น ผู้ชมจะเห็นตรอกซอยที่เงียบสงบและว่างเปล่าเริ่มมีคนเดินพลุกพล่าน ชาติขึ้นและเปิดม่านหน้าต่าง อาม่าของนาหาพัดเจอแล้วนั่งลงที่โต๊ะอาหารและพักผ่อนสบาย ๆ น้องชายของนาที่แต่งตัวเรียบร้อย กำลังล้างจานและดูแลลูกชายทำการบ้าน ผู้คนยังคง ดำเนินชีวิตของตนเองตามปกติ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น นาเดินขึ้นไปบนดาดฟ้าของโรงแรม ดูเหมือนกำลังคิดถึงอะไร ฉากเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตประจำวันของคนท้องถิ่น แม้จะ ธรรมดาตามาก แต่เหมือนเป็นกระจกเงาสะท้อนชีวิตอันสงบเรียบง่ายแต่มีความสุขของชาวบ้าน พื้นเมืองหลังเกิดภัยพิบัติ

แก่นของภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกเน้นย้ำอีกครั้งด้วยฉากสุดท้าย ซึ่งสื่อให้เห็นถึง “ความมหัศจรรย์” (wonderfulness) คือภาพเด็กหญิงสองคนในชุดกระโปรงสีชมพูกำลังเล่นเกม “เป่ายิงฉุบ” แล้ววิ่งไล่กันอย่างมีความสุขภายใต้ท้องฟ้าสีครามและเมฆสีขาว ฉากนี้ให้ ความประทับใจแก่ผู้ชมมาก เนื่องจากกระโปรงที่เด็กหญิงสองคนใส่นั้นเป็นสีชมพู ซึ่งผิดกับ สีเทาและครีมอันเป็นสีหลักของภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นอย่างมาก และไม่ใช้กระโปรงธรรมดา สำหรับใสในชีวิตประจำวันด้วย หากแต่ใช้ใส่เวลาที่มีการแสดงบนเวที พวกเขาวิ่งไปทางซ้ายแล้ว กลับมาทางขวา วิ่งสลับกันไปมาหลายครั้ง ออกจากเลนส์กล้องแล้วกลับเข้าสู่เลนส์กล้องอีกครั้ง ผู้ชมเห็นได้ไม่ยากว่า ตากล้องจงใจใช้เลนส์มุมกว้าง และยกเอียงเล็กน้อย ทำให้การเล่น ของเด็กดูเหมือนการแสดงบนเวที (ภาพที่ 1) ผู้ศึกษาเห็นว่า ฉากสุดท้ายนี้สื่อให้เห็นว่า

เมื่อภัยพิบัติผ่านไป โลกยังอยู่ ชีวิตบนเวทีกับชีวิตจริงแยกกันไม่ออก คนที่รอดชีวิตจากภัยพิบัติ ต้องใช้ชีวิตเหมือนการละเล่นของเด็กหญิง แพ้หรือชนะไม่สำคัญ จะวิ่งไปทางซ้ายหรือทางขวา และจะอยู่บนเวทีหรือนอกเวทีก็ได้ สำคัญตรงที่ความสนุกสนานและความสุขที่ได้รับอยู่ระหว่างการวิ่ง

ภาพที่ 1

การละเล่นของเด็กหญิงสองคน

ต้นประสบภัยพิบัติในเมืองนี้ แต่เขาก็ได้รับประสบการณ์ชีวิตที่มี “ความมหัศจรรย์” เช่นกัน ผู้ชมจีนส่วนใหญ่หลงใหลในเรื่องราวความรักของตนและนา รู้สึกเสียใจแทนต้นที่ถูกวิทย์ น้องชายของนาฆ่าตาย แต่ถ้าดูภาพยนตร์เรื่องนี้อย่างละเอียด ก็จะได้เห็นว่า วิทย์และเพื่อนของเขาไม่ได้ทำร้ายต้นจนทำให้เขาเสียชีวิต วิทย์ไม่เคยไว้วางใจตน พยายามเตือนพี่สาวตนเองให้ระวังตัวในการคบหากับตน แต่เมื่อเห็นพี่สาวมีความสุขเพราะมีความรัก เขาก็เห็นใจพี่สาว พยายามทนฝืนทำความรู้จักกับตนและฝากฝังให้ดูแลพี่สาวตนเองด้วย แต่ต่อมาเขาพบว่า ตนมีความสัมพันธ์กับคนอื่นมาก่อนอยู่แล้ว และกำลังจะจากเมืองนี้ไปโดยไม่ให้ใครรู้ เขาและเพื่อนหลายคนจึงดักรุมซ้อมตน ทำให้ฝ่ายหลังหมดสติ แล้วจึงขับรถนำร่างของตนไปทิ้งลงในแม่น้ำ ผู้ศึกษาเห็นว่าจุดประสงค์ของพวกเขาไม่ใช่เพื่อปลิดชีวิตของตน หากแต่เพื่อสั่งสอนตนเท่านั้น เพราะพวกเขาจัดทำให้ตนนอนหงายในแนวเดียวกับระดับผิวน้ำ แล้วดูเขาลอยไปกับน้ำ (ภาพที่ 2) คนที่มีชีวิตผูกพันกับน้ำอย่างแนบแน่นจะรู้ว่า ผู้ที่ว่ายน้ำเก่งสามารถนอนหงายบนน้ำได้โดยไม่จมน้ำตาย โดยทั่วไปแล้ว การว่ายน้ำไม่ใช่เรื่องยากสำหรับผู้ชายชาวเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ใต้อะไรก็ตาม เนื่องจากตนยังหมดสติอยู่ จึงยากที่จะเดาได้ว่า เมื่อลอยไกลออกไปแล้ว เขาจะจมน้ำตายหรือไม่ เพราะฉะนั้น จึงไม่แปลกที่จะเห็นว่า ตอนขากลับจากการจัดการเรื่องนี้ สีหน้าของแก๊งมอเตอร์ไซค์ทุกคนแสดงออกถึงความรู้สึกหนักใจ อาจจะเพราะเป็นห่วงชีวิตของตน หรือกังวลว่าตัวเองอาจถูกตำรวจจับในภายหลังอยู่ก็เป็นได้ แต่เห็นได้ว่าผู้กำกับได้สอดแทรกผลการกระทำของพวกเขาไว้ในภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว

ภาพยนตร์เปิดเรื่องด้วยฉากทะเลยาว 1 นาที 15 วินาที ได้บอกผู้ชมแล้วว่า ตัวไม่ได้ตาย ในฉากนี้ พื้นผิวทะเลสีเทาว่างเปล่า แต่มีจุดดำที่ไม่เด่นชัดมาก ช่างภาพไม่ได้โฟกัสเลนส์ และซูมเข้าไปที่จุดดำนั้น หากแต่ค่อย ๆ แพนกล้องไปทางซ้าย ซึ่งทำให้จุดดำนั้นหายไปจาก กรอบภาพจากมุมขวาบน (ภาพที่ 3) วิธีนี้ทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงพลังแห่งท้องทะเล กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผู้กำกับใช้วิธีเล่าเรื่องแบบย้อนกลับ เมื่อชมภาพยนตร์จบแล้ว ผู้ชมอาจจินตนาการได้ว่า เมื่อต้นพื้นดินสีเทาในน้ำแล้ว เขาก็พยายามว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอดในทะเล ประสบการณ์ความรัก ในเมืองนี้ได้เยียวยาบาดแผลเก่าในจิตใจของเขา เหมือนกระจกเงาสะท้อนให้เขาเห็นถึง ความต้องการที่แท้จริงของตน หลังจากมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับนาในคืนนั้นแล้ว เขาตัดสินใจ กลับไปพบกับคนที่หัวใจเขาผูกพันจริง ๆ จุดดำที่ขึ้นลงในทะเลแสดงนัยว่าตัวกำลังต่อสู้กับ ความยากลำบากอย่างกล้าหาญเพราะอยากเริ่มต้นชีวิตใหม่

ภาพที่ 2

ต้นถูกจัดให้นอนหงายอยู่บนน้ำ

ภาพที่ 3

จุดดำมุมขวาบนแสดงว่า ตัวพยายามว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด

สำหรับมาแล้ว เธอก็ได้ประสบการณ์ชีวิตที่มี “ความมหัศจรรย์” เช่นเดียวกัน เธอเป็นคนมีความรู้และรู้จักคิด หลังจากจบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ แล้ว เธอไม่ได้หางานทำในกรุงเทพฯ เหมือนคนหนุ่มสาวทั่วไป แต่เลือกกลับบ้านเกิดเพื่อรับภาระกิจการโรงแรมชีวิตของเธอไม่เพียงแต่อดแน่นด้วยกิจวัตรประจำวันของงานโรงแรม นับตั้งแต่งานต้อนรับส่วนหน้า งานบัญชี ตลอดจนงานแม่บ้าน หากยังต้องดูแลชีวิตอาแม่ และรับส่งหลานชายที่โรงเรียน เป็นต้น จนแทบไม่เหลือเวลาให้ตัวเอง ตอนเริ่มเรื่อง เธอดูมีท่าทีเรียบเฉย ไร้อุณหภูมิ ไม่มีชีวิตชีวา จนกระทั่งการมาถึงของต้นทำให้ชีวิตนาเปลี่ยนไป หน้าตาเธอดูสดใสขึ้น เธอเริ่มสนใจกับการแต่งตัว เปลี่ยนสีเสื้อผ้าจากสีโทนเย็นหรือโทนกลาง ๆ ไปเป็นโทนสีร้อนที่สว่างสดใส ในฉากที่นาบังเอิญพบกับต้นระหว่างทางที่กลับจากตลาด เธอหยุดรถจักรยานและพูดคุยกับต้น โดยพยายามซ่อนความรู้สึกตื่นเต้นและประหม่าไว้ แต่คำพูดของเธอก็ยังถูกต้นจับผิดจนได้ฉากต่อมาเป็นภาพคุณยายสูงอายุคนหนึ่งซึ่งอยู่ข้างหลังนาซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของภาพ เธอหนึ่งอยู่หน้าบ้านโถรม ๆ หลังหนึ่ง ดูเหมือนกำลังเตรียมอาหารเย็นอยู่อย่างหงอยเหงา ไม่มีชีวิตชีวา ก่อนที่นาจะขี่รถจักรยานจากไป เธอเหลือบมองยายแก่แหวบหนึ่ง (ภาพที่ 4) ฉากนี้สื่อว่า ผู้กำกับจงใจใช้วิธีเปรียบเทียบเพื่อบ่งบอกว่า นากำลังครุ่นคิดอะไรบางอย่างอยู่ ณ ขณะนั้น กล่าวคือ ถ้าเธอเลือกดำเนินชีวิตแบบเดิม อนาคตของตนก็คงหงอยเหงาโดดเดี่ยวเหมือนชีวิตของคุณยายคนนี้ จึงไม่แปลกที่หลังจากนั้น เธอจึงแอบปลื้มต้น เมื่อต้นกลับมาเมืองนี้อีกครั้งตามคำสัญญา เธอเริ่มคบกับต้นอย่างจริงจัง นาเคยเล่าให้ต้นฟังว่า เมืองนี้เคยประสบภัยพิบัติมาหลายครั้ง เช่น ในสมัยพ่อของเธอ โรคมลาลาเรียระบาด เมื่อเธอยังเป็นเด็กเกิดน้ำท่วมใหญ่ และเมื่อสามปีก่อนเกิดสึนามิ ภัยพิบัติแต่ละครั้งร้ายแรงเหลือเกิน แต่ทุกครั้งเมืองนี้ก็สามารรถอยู่รอดได้ ผู้ที่สามารถตระหนักได้ว่าชีวิตมักต้องประสบภัยพิบัติต่าง ๆ มักจะเข้าใจได้ง่ายว่าชีวิตไม่เที่ยง และรู้จักอยู่กับปัจจุบัน ไม่รู้สึกทุกข์ร้อนในชีวิตประจำวัน ดังนั้นถึงแม้ารู้ดีว่า ต้นไม่ใช่ผู้ชายที่ดีพร้อมทุกอย่าง และไม่สามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนท้องถิ่นได้อย่างถ่องแท้ และในที่สุดก็อาจจะเห็นเมืองนี้เป็นแค่ทางผ่านในชีวิต เช่นเดียวกับแขกคนอื่นทั่วไป แต่นายอมมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับต้น ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่คนทั่วไปรับได้รวมทั้งตัวนาเองด้วย ในฉากก่อนที่นาเดินไปเคาะประตูห้องของต้นเพื่อร่วมหลับนอนในคืนนั้น ได้ฉายภาพของนาที่กำลังครุ่นคิดอย่างหนัก แสดงออกถึงการต่อสู้กันระหว่างความรักอันเร่าร้อนกับศีลธรรมภายในจิตใจของเธอ ในที่สุด จิตใจที่โหยหาความรักมายาวนานก็เอาชนะอุปสรรคความกังวลในจิตใจต่าง ๆ ลง อาจกล่าวได้ว่าสำหรับมาแล้ว การได้คบหาและมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับต้นนั้นเป็นประสบการณ์ที่น่าอัศจรรย์ที่สุดในชีวิตของเธอก็ได้

ภาพที่ 4

ก่อนจะขี่รถจากไป นาเหลือบมองยายแก่ที่มีท่าทางหงอยเหงาแวบหนึ่ง

หลังจากนาประสบภัยพิบัติแห่งความรัก เธอไม่ย่อท้อ เพราะชีวิตสอนให้เธอมีจิตใจที่ มุ่งมั่นหนักแน่นและพร้อมเริ่มต้นใหม่อย่างกล้าหาญเสมอ เจกเช่นเดียวกับเมืองนี้ซึ่งแม้ประสบ ภัยพิบัติมาแล้วหลายครั้ง และทุกครั้งก็ได้รับความเสียหายอย่างใหญ่หลวง แต่ก็สามารถอยู่ รอดได้และมีความสุขด้วยอย่างน้อยอย่างน่าอัศจรรย์ นาเคยบอกตนว่า สาเหตุที่ทำให้เมืองนี้รอดได้ เพราะเจ้าที่ของเมืองนี้แรง คอยคุ้มครองชาวเมืองให้อยู่ดีมีสุข แต่แท้ที่จริงแล้ว สิ่งที่ทำให้เมืองนี้ อยู่รอดได้ คือพลังความร่วมมือร่วมใจต่อสู้กับความยากลำบากของชาวเมืองต่างหาก จิตสำนึกนี้ ทำให้ชาวเมืองนี้ให้ความสำคัญกับการบูชาเจ้าที่ ความนับถือศรัทธาที่แสดงพลังผ่านการปกป้อง คุ้มครองให้นามีชีวิตใหม่อีกครั้ง ส่วนบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการปฏิบัติภารกิจนี้คือวิทย์ น้องชายของนาเอง

วิทย์โดนผู้ชมชาวจีนตำหนิอย่างแรงที่สุด เนื่องจากเขาเป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้ลาย ความรักของพี่สาว และดูเหมือนวัน ๆ ไม่ได้ทำอะไรเลย แต่จริง ๆ แล้ว เขาเป็นเสาหลักของ ครอบครัว มีลูกชายสิบสองตัว เขาไม่ได้ออกไปทำงานทำในเมืองใหญ่เหมือนคนหนุ่มสาวอื่น ๆ เพราะเขาก็มีความรู้สึกต่อบ้านเช่นเดียวกับพี่สาว เศรษฐกิจที่ซบเซาทำให้โรงงานที่เขาดูแล ไม่ค่อยมีงานเข้า แต่เขาไม่ใช่คนที่ยอมอ้อมแอ้ม เขาไม่รังเกียจที่จะทำงานบ้านเช่นการล้างจาน ด้วยซ้ำ ในเรื่องความรักของพี่สาวกับตน ตัวละครวิทย์แสดงบทบาทของเทวดาผู้คอยปกป้อง รักษาพี่สาว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เขาเป็นห่วงพี่สาว ไม่อยากให้พี่สาวคบกับคนที่ไว้ใจไม่ได้ แต่ในเมื่อเห็นว่าพี่สาวรักตนจริง ๆ แม้นตนเองจะไม่ค่อยชอบตน ก็ยังอดส่ำหันทนผืนพุดคุยด้วย และฝากให้ตนช่วยดูแลพี่สาวตนเองให้ดี ขณะเดียวกันก็ยังจัดการให้ญาติและเพื่อนคอยเฝ้าสังเกต พฤติกรรมของตนตลอดเวลา เมื่อเห็นว่าตนจะทิ้งนาและเมืองนี้ไปจริง ๆ จึงลงมือสั่งสอนตน

วิทย์เป็นเสมือนเสาหลักของเมืองนี้ด้วย เขาเป็นคนมีพรศพมาก เป็นคนที่มีอำนาจ ในเมืองเล็ก ๆ แห่งนี้ สถานะของเขาสะท้อนได้จากฉากพิธีไหว้เจ้าที่ การศึกษาเชิงคติชนวิทยา

เผยให้เห็นว่า พิธีต่าง ๆ ของชุมชนมักจะแสดงบทบาทในการยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนนั้น และสะท้อนให้เห็นถึงระเบียบของชุมชน (Zhong Jingwen, 2009, pp. 29-28) ผู้ชมจะเห็นได้ไม่ยากว่า ในพิธีนี้ ลูกที่ใส่เสื้อสีทองเป็นหัวหน้าชุมชน เพราะเขาไหว้เป็นคนแรกและจุดรูปหนึ่งกำมือนิ้วด้วย ในขณะที่คนอื่น ๆ จุดรูปเพียงไม่กี่ดอก (ภาพที่ 5) แต่ตอนที่ไหว้ ช่างภาพเพียงแต่ถ่ายด้านหลังของเขาเท่านั้น เมื่อถึงคิวของนาและวิทย์ ช่างภาพใช้เลนส์โฟกัสตัดถ่ายจากด้านหลัง ผู้ชมจึงสัมผัสได้ถึงความรู้สึกนึกคิดผ่านสีหน้าและดวงตาของคนทั้งสอง นาใส่เสื้อสีโกลด์ล้าลอง ดูเหมือนกำลังคิดอะไรอยู่ แต่วิทย์แต่งตัวเรียบร้อย ทำท่างการไหว้แสดงให้เห็นอย่างชัดว่า เขาเป็นคนมีจิตใจเรียบง่ายแต่หนักแน่น (ภาพที่ 6) ที่สำคัญคือเมื่อเสร็จสิ้นพิธีการไหว้แล้ว วิทย์ไปเลือกเครื่องเช่นไหว้บางอย่างที่โตะวางของไหว้เจ้าเพื่อนำกลับไปทาน ขณะที่นาเดินออกมาจากด้านหลังของห้องพร้อมด้วยหัวหน้าชุมชน วิทย์เปลี่ยนที่ยืนโดยย้ายจากด้านขวามายืนอยู่ตรงกลางของโตะ คนทั้งสามจึงอยู่ในกรอบภาพเดียวกัน ขณะนี้ ผู้ชมสามารถเห็นหน้าของหัวหน้าชุมชนแล้ว แต่เขายืนอยู่มุมซ้ายของกรอบภาพ ดูเหมือนเป็นผู้สูงอายุธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น ไม่มีบุคลิกที่น่าเกรงขาม ส่วนวิทย์ยืนอยู่ตรงกลางของภาพ และยืนทับซ้อนพอดีกับตำแหน่งของเทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์มาก เพราะอยู่เหนือหัวเสื้อซึ่งเป็นลายของผ้าปูโตะด้วย (ภาพที่ 7) ในวัฒนธรรมทางแถบเอเชีย เสื้อมักถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจ ความน่าเกรงขาม ความแข็งแกร่งและความกล้าหาญมาตั้งแต่โบราณ เพราะฉะนั้น ภาพนี้จึงสื่อให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วิทย์มีสถานะสำคัญที่สุดในเมืองนี้ เปรียบเสมือนเป็นเทพเจ้าที่ทรงเสื่อเป็นพาหนะ

ภาพที่ 5

ฉากการไหว้เจ้าที่ของหัวหน้าชุมชน

ภาพที่ 6

ท่าทางการไหว้ของวิทย์แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนมีจิตใจหนักแน่น

ภาพที่ 7

วิทย์ยืนอยู่ในที่ที่ศักดิ์สิทธิ์มาก

ด้วยเหตุนี้ วิทย์จึงสมควรที่จะได้รับความเคารพบูชารวมทั้งความช่วยเหลือจากคนในชุมชนนี้ด้วย ซึ่งสังเกตเห็นได้จากการกระทำของแก๊งมอเตอร์ไซค์ในเรื่องนี้ พวกเขาเป็นผู้ช่วยสำคัญของวิทย์ในการจัดการเรื่องของตน พวกเขายังช่วยสอนให้ลูกชายของวิทย์เรียนรู้วิธีการต่อสู้เพื่อปกป้องตนเอง เนื่องจากลูกชายของวิทย์เป็นโง่และคนพิการมักจะโดนคนอื่นรังแก ผู้ชมอาจจะเห็นว่า การที่วิทย์รับเงินจากพี่สาวแสดงว่าเขาไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ แต่การรับเงินของเขาก็ไม่ต่างจากการรับเครื่องเซ่นไหว้จากผู้มีจิตศรัทธาต่อเทพเจ้า ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องตามประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่ของไทย การศึกษาประวัติศาสตร์สังคมวัฒนธรรมของภาษาและวรรณคดีในสยามประเทศเผยให้เห็นว่า การสละข้าวปลาอาหารให้กับคนที่มิปรีชาชาญเพื่อให้เขาเป็นผู้ตัดสินคดีความ และคอยจัดการปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนเป็นสิ่งที่คนโบราณส่งเสริม (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2546, น. 162) เพราะฉะนั้น ฉากนี้แสดงว่าผู้กำกับได้สอดแทรกประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่ของไทยไว้

3. ภาพสะท้อนการใช้ชีวิตหลังภัยพิบัติของผู้อพยพชาวจีนยุคก่อนจากภาพยนตร์

ภาพยนตร์ *Wonderful Town* แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานอย่างกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทยและจีน องค์ประกอบทางวัฒนธรรมจีนในเรื่องนี้มีอยู่มากมาย ซึ่งทำให้ผู้ชมชาวจีนเกิดความรู้สึกคุ้นเคยใกล้ชิด เช่นคำสรรพนามเรียกญาติด้วยภาษาจีนออกเสียงว่า เจ้ (พี่สาว) อามา (ย่า) เจ็ก (น้องชายพ่อ) ป้า (พ่อ) อาตี้ (น้องชาย) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบ้านเรือนที่มีลักษณะการก่อสร้างคล้ายบ้านเรือนในพื้นที่มณฑลฮกเกี้ยนและกวางตุ้ง ตั๋วเหลียนหรือแผ่นกระดาษกลอนอวยพรรับปีใหม่ที่ปิดอยู่บนกรอบประตูร้านค้า เพอร์นิเจอร์ไม้แบบจีน พิธีกรรมบูชาเทพเจ้า ฯลฯ ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้อพยพชาวจีนยุคก่อนในพื้นที่แถบนี้พยายามธำรงรักษาและสืบต่อวัฒนธรรมจีนจากรุ่นสู่รุ่น แต่การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมจีนของคนไทยเชื้อสายจีนสมัยนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก หากมองอีกแง่มุมหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า บรรพบุรุษของพวกเขาพยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อความเป็นอยู่ที่ง่ายขึ้น ภูมิปัญญานี้ควรค่าแก่การเป็นแบบอย่างให้ผู้อพยพชาวจีนรุ่นใหม่และประชาชนทั้งสองประเทศ ได้ศึกษาเรียนรู้แลกเปลี่ยนเพื่อเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันในปัจจุบันด้วย ในลำดับถัดไป ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์วิธีการปรับตัวของผู้อพยพชาวจีนยุคก่อนโดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญคือเน้นการศึกษาจากองค์ประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

ตั้งแต่สมัยโบราณ คนจีนอพยพมาตั้งรกรากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากดินฟ้าอากาศในพื้นที่แถบนี้เหมาะสำหรับการทำนาปลูกข้าว ทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเปิดกว้าง เป็นต้น ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบธุรกิจ จากการศึกษาพบว่า มีการอพยพขนาดใหญ่ของชาวจีนเกิดขึ้นหลายระลอก กล่าวคือ ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เกิดการอพยพครั้งใหญ่ระลอกแรกขึ้น ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เกิดการอพยพระลอกที่สองเนื่องจากการรับจ้างคนงานที่เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ถึงทศวรรษ 1950 เนื่องจากเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เจริญเติบโต จึงเกิดการอพยพระลอกที่สาม และต่อมาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศของจีนที่ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดการอพยพระลอกที่สี่ (Zhuang Guotu, 2008, pp. 69-81) ดังนั้นผู้อพยพชาวจีนจึงเป็นพลังสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาคนี้ พวกเขาส่วนใหญ่เริ่มต้นทำธุรกิจ ประกอบอาชีพต่าง ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป มีกิจการเป็นของตัวเองจากเสื่อผืนหมอนใบ แล้วค่อย ๆ พัฒนาเติบโต บางรายเจริญรุ่งเรืองกลายเป็นกลุ่มธุรกิจยักษ์ใหญ่ ถ้าพิจารณาเฉพาะพื้นที่สยาม จะเห็นได้ว่าในสมัยอยุธยา ชาวจีนในสยามได้รับอนุญาตจากราชสำนักให้ประกอบธุรกิจกว่า 90 ประเภท

เช่น การต่อเรือ การส่งออกข้าว การเก็บภาษี การทำเหมืองแร่ เป็นต้น (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2539, น. 44-53) ผู้อพยพชาวจีนในไทยยุคก่อนส่วนมากเป็นคนฮกเกี้ยน แต่จิว กวางตุง ฮากกาหรือไหหลำ คนที่พูดภาษาเดียวกันมักชอบตั้งรกรากในพื้นที่เดียวกันและประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน เช่น ผู้อพยพชาวจีนในภาคใต้แถว ๆ ตะกั่วป่า-ภูเก็ท ส่วนใหญ่มาจากฮกเกี้ยน และแต่จิว พวกเขาเข้ามาทำเหมืองแร่ ต่อมาก็ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นั่น

อย่างไรก็ตาม เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ไม่ใช่สวรรค์สำหรับชาวจีนโพ้นทะเลทุกคน แม้แผ่นดินไทยจะเอื้อให้คนต่างประเทศสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวและดำรงชีวิตอย่างสุขสบายได้ไม่ยาก แต่สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในการดำรงชีวิตและการพัฒนาไม่ได้ดีเสมอไป ยกตัวอย่างเช่น สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมเนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เกินพอดี จนเกิดปัญหาภัยธรรมชาติร้ายแรงต่าง ๆ เช่น สึนามิ ภูเขาไฟระเบิด ดินถล่ม ไฟป่า น้ำท่วม ไข้มาลาเรีย ฯลฯ รวมทั้งวิกฤติทางการเมืองและเศรษฐกิจก็เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ซึ่งเพิ่มแรงกดดันต่อเพื่อความอยู่รอดและส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของผู้อพยพชาวจีนเป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุนี้ ผู้อพยพชาวจีนในไทยจึงต้องเรียนรู้วิธีที่จะทำให้ตัวเองอยู่กับความทุกข์ได้ หลังจากประสบภัยพิบัติร้ายแรง วิธีที่สำคัญได้แก่ เรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งของตนและของผู้อื่น ดำเนินชีวิตตามวิถีคนท้องถิ่นเพื่อความอยู่รอด คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยจึงผูกพันกับคำสอนทางพระพุทธศาสนามาตั้งแต่สมัยโบราณ มีวรรณคดีสำคัญสมัยสุโขทัยที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันคือ *ไตรภูมิพระร่วง* เป็นวรรณคดีทางศาสนาพุทธที่มีอิทธิพลต่อคนไทยมาก วรรณคดีนี้สอนให้คนไทยเข้าใจสัจธรรมของชีวิตคือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย รวมทั้งหลักการทำความดี ละเว้นความชั่ว หลดละกิเลสตัณหา ซึ่งเป็นปรัชญาการดำรงชีวิตในตอนท้ายของวรรณคดีนี้บอกเล่าพรรณนาเรื่องราวการล่มสลายและการกำเนิดใหม่ของโลก ซึ่งเป็นเรื่องที่รู้จักกันในหมู่นักไทย และมีบทบาทส่งเสริมให้ผู้คนมีความตระหนักรู้ด้านภัยพิบัติ ทำให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งว่า มนุษย์ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือภัยพิบัติครั้งแล้วครั้งเล่า เพราะฉะนั้น ความรู้สำคัญที่สุดของมนุษย์คือความรู้เกี่ยวกับวิธีพ้นทุกข์ นอกจากนี้ ผู้แต่งคือ พญาลิไทยยังกล่าวถึงเรื่องพระนิพพาน และทรงอธิบายวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงฝั่งพระนิพพาน

แนวคิดเรื่องพระนิพพานของคนไทยไม่ใช่อันดับของชีวิตอย่างที่คนจีนส่วนใหญ่เข้าใจ หากแต่หมายถึงการดับของกิเลส ความรู้เกี่ยวกับโลกใน *ไตรภูมิพระร่วง* ไม่ใช่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่แท้จริง แต่มีคุณค่าทางจิตใจเป็นสำคัญ แนวคิดนี้มีพัฒนาการก้าวหน้าอย่างมากในช่วงหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากในช่วงเวลานี้ ประเทศไทยประสบเหตุการณ์สำคัญมากมาย เช่น เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี 1932 หรือ พ.ศ. 2475 และตามด้วยพายुर้ายทางการเมืองระลอกแล้วระลอกเล่า เศรษฐกิจก็มีความผันผวนรุนแรงเช่นกัน จนเกิด “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ในปี 1997 ภัยพิบัติทางธรรมชาติชนิดต่าง ๆ ยิ่งเกิดขึ้นอย่างนับครั้งไม่ถ้วน และที่สร้างความเสียหายมากที่สุดก็คือเหตุการณ์สึนามิในปี 2004 ปัญหาคความทุกข์ยาก

เดือดร้อนของประชาชนจึงเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศในรอบ 100 ปีที่ผ่านมา ในช่วงเวลานี้ ภายใต้การนำของ พุทธทาสภิกขุ (1906-1993) ได้ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทเชิงวินัยนิยม (modernism) ขึ้นในประเทศไทยด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่ออบรมปลูกฝังและพัฒนาพุทธธรรมให้องงามในจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเพื่อให้เป็นหนทางแห่งความพ้นทุกข์ในที่สุด (Phra Phaisan Visalo, 2006, p. 5) ท่านเสนอความคิด “นิพพานในชีวิตประจำวัน” โดยอธิบายว่า นิพพานมีหลายชนิด เช่น เป็นไปในลักษณะชั่วคราวก็มี เป็นไปอย่างเด็ดขาดไม่กลับเดือดกลับร้อนอีกก็มี เป็นไปเองโดยบังเอิญก็มี หรือว่าเป็นเพราะเรารู้สึกตัวแล้วบังคับข่มไว้ก็มี เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหน ล้วนแล้วแต่มีลักษณะเป็นอย่างเดียวกันคือ เย็น ไม่ร้อน และไม่ทุกข์ (วิเวกา นาค, 2560) เพราะฉะนั้น นิพพานไม่ใช่เรื่องยาก คนธรรมดาก็สามารถบรรลุได้ในชีวิตประจำวันหากปฏิบัติตามวิธีที่ถูกต้อง วิธีหรือความคิดที่ท่านส่งเสริมคือการ “เดินทางสายกลาง” ซึ่งมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อคนไทยสมัยนี้ โดยเฉพาะในหมู่นักที่มีการศึกษาในระดับหนึ่งหรือชนชั้นกลางขึ้นไป (Gong Haoqun, 2011, p. 69)

ดังนั้น การประพฤติปฏิบัติตนโดยยึดหลักเดินทางสายกลาง ทั้งในการใช้ชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ จึงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับชีวิตหลังภัยพิบัติที่ผู้อพยพชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ควรเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคล ครอบครัว รวมทั้งชุมชนสังคมด้วย จริง ๆ แล้ว การปรับตัวทางวัฒนธรรมของผู้อพยพชาวจีนไม่ใช่เพิ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่แล้ว ในสมัยโบราณ ผู้อพยพชาวจีนในแผ่นดินสยามได้ปฏิบัติตามประเพณีท้องถิ่น มีหลายคนที่เกิดศรัทธาแล้วเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท อาจกล่าวได้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อพยพชาวจีนโพ้นทะเลและชาวไทยนั้นอยู่ในระดับสูงที่สุดในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Wu Shengyang, 2008, p. 82) ซึ่งเป็นพื้นฐานอย่างดีสำหรับผู้อพยพชาวจีนรุ่นต่อ ๆ มาในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมไทยให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการรับแนวคิด “ทางสายกลาง” ที่ได้รับการส่งเสริมในศตวรรษที่ 20 จนทำให้เกิดการบูรณาการเชิงวัฒนธรรมไทยจีนที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

เราจะสังเกตเห็นว่า องค์ประกอบวัฒนธรรมจีนในชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควรทั้งในทางวัตถุและจิตใจด้วย ในภาพยนตร์ *Wonderful Town* ที่เห็นเด่นชัดคือ หลายฉากมีกลอนตุ้ยเหลียนหรือแผ่นกระดาษกลอนอวยพรรับปีใหม่ที่ปิดอยู่บนกรอบประตูบ้านเรือนและร้านค้าที่ซำรุดฟูกร้อนและสีแดงของแผ่นกระดาษก็ซีดจางไปมาก (ภาพที่ 8) ดูเหมือนปิดมานานมากแล้ว ตามคติของคนจีน ตุ้ยเหลียนต้องเปลี่ยนทุกปีแต่ไม่จำเป็นต้องปิดตลอดปี เจ้าของบ้านควรจะรักษาให้ดี ถ้ายังไม่ถึงสิ้นปี แต่ตุ้ยเหลียนดูเก่าหรือซำรุดมากแล้วก็ควรจะล้างลอกให้สะอาดเพื่อความเป็นสิริมงคล ตัวอย่างนี้แสดงว่า ลูกหลานของผู้อพยพชาวจีนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับความหมายเชิงลึกของการปิดตุ้ยเหลียน

อีกต่อไปแล้ว พวกเขาเพียงแต่ยังคงปฏิบัติตามธรรมเนียมในเทศกาลมงคลหรือวันตรุษจีนเท่านั้น นอกจากนี้ บรรยากาศการบูชาเทพเจ้าก็ผิดกับพิธีแบบนี้ในมณฑลฮกเกี้ยนหรือแต้จิ๋วมาก ซึ่งมักจะถูกจัดอย่างคึกคักเป็นพิเศษ ผู้ชมจะเห็นได้ว่า บรรยากาศของพิธีในภาพยนตร์นั้นดูเคร่งขรึม เครื่องเช่นไหว้เรียบง่าย ไม่มีเนื้อสัตว์แม้แต่ชนิดเดียว ซึ่งเหตุผลน่าจะมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากความคิดในศาสนาพุทธที่ส่งเสริมหลัก “ไม่ฆ่าสัตว์” หรือการลดละกิเลสค้นหา รู้จักพอประมาณในการบริโภค ใช้สอยทรัพยากร เพราะในชีวิตจริง แม้แต่ในเทศกาลสำคัญอย่างตรุษจีน ชาวไทยเชื้อสายจีนในหลายพื้นที่ของประเทศไทยก็มักไม่ใช้เนื้อสัตว์มากมายในการเซ่นไหว้บรรพบุรุษเช่นเดียวกับคนจีนในประเทศจีนทำกัน

ภาพที่ 8

ตู้ยเหล็กที่ปิดอยู่บนกรอบประตูชำรุดมาก

องค์ประกอบรายละเอียดที่สะท้อนให้เห็นถึงการซึมซับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการใช้ชีวิตหลังภัยพิบัติของผู้อพยพชาวจีนมีอยู่มากมายในภาพยนตร์เรื่องนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นระบบด้วย

ประการแรก ในด้านแนวคิดต่อพื้นที่ที่ตนเองตั้งหลักแหล่ง ภาพยนตร์นี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้อพยพชาวจีนยุคก่อนส่วนใหญ่ไม่ได้ถือว่าตนเองมาอยู่เพียงชั่วคราว เมื่อมาถึงพื้นที่แถบนี้แล้ว พวกเขายอมรับและพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น ไม่หนีปัญหาหาง่าย ๆ จึงค่อย ๆ กลายเป็นคนพื้นเมืองไป บทสนทนาระหว่างตัวละครสั้นมาก แต่ให้ข้อมูลเบื้องต้นหลังมากมายแก่ผู้ชม อย่างเช่นบทสนทนาระหว่างต้นกับนาในฉากที่สองคนกำลังนอนอาบแดดในทุ่งหญ้า

ต้น : เมื่อก่อนนี่เป็นอะไรอะ?

นา : เหมือนแร่

ต้น : เหรอ?

นา : แต่นั่นมันตั้งแต่รุ่นอาทิงแล้ว ที่นี้ร่างมาตั้งแต่เนาเป็นเด็ก ๆ เดียวนี้
ไม่มีแร่เหลือ

จะเห็นได้ว่าบรรพบุรุษของนานาจะมาถึงพื้นที่นี้อย่างช้าที่สุดได้ในต้นศตวรรษที่ 20 และเคยหาเลี้ยงชีพด้วยการขุดแร่ แต่เมื่อแร่ถูกขุดหมดแล้ว พวกเขา ก็ไม่ได้ย้ายออกจากพื้นที่แถบนี้ หากแต่หาอาชีพอื่นทำ ถึงแม้ว่าภาพยนตร์ไม่ได้บอกเล่าอย่างละเอียด แต่ดูจากชีวิตของครอบครัวนาในปัจจุบัน ผู้ชมสามารถจินตนาการได้ว่าหลังจากเลิกขุดแร่ บรรพบุรุษของนาก็เปิดโรงแรมและหรือทำธุรกิจอื่น ๆ ครอบครัวของนาจึงค่อย ๆ มีฐานะมั่งคั่ง หลังจากพ่อแม่ของนาเสียชีวิต นาก็รับหน้าที่บริหารโรงแรมของครอบครัว ส่วนน้องชายดูเหมือนรับหน้าที่ดูแลหรือเปิดอู่ซ่อมรถยนต์ของตนเอง การที่วิทย์ไม่ได้ออกไปหางานทำในเมืองอื่นหลังจากเกิดสึนามิ ก็เหมือนกับการที่นาไม่ได้ยู่ต่อในกรุงเทพฯ หลังจากจบการศึกษา ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าพวกเขาห่วงใยบ้านหรือรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ วิทย์จึงยอม “จม” อยู่ในเมืองนี้อย่างที่พี่สาวว่าเขา รูปแบบการสร้างบ้านและพัฒนาการทางธุรกิจของครอบครัวนาก็เหมือนกับหมู่บ้านอพยพชาวจีนทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บางตระกูลได้ขยายและสร้างธุรกิจให้เจริญรุ่งเรืองมาก เช่น บริษัท สมถวิล (อังกี้) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีชื่อเสียงในจังหวัดตราด ก็มีการสะท้อนให้เห็นจากภาพยนตร์เรื่องนี้ด้วย ดังจะเห็นได้จากฉากที่นาทาน้ำมันเหลืองที่ผลิตโดยบริษัทดังกล่าวเพื่อบรรเทาและขจัดอาการวิงเวียน เมื่อต้นเห็นแล้วแม้ตัวเองไม่เคยใช้ แต่ก็พูดชื่อบริษัทดังกล่าวในทันทีที่เห็นเครื่องหมายการค้า โดยสรุปภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าผู้อพยพชาวจีนจะมีชีวิตเจริญรุ่งเรือง หรือพอมือพอกินต่างก็ถือว่าพื้นที่ที่บรรพบุรุษของตนตั้งหลักแหล่งเป็นบ้านเกิด รักบ้านเมืองที่ตนเองอาศัยอยู่ และมีลูกหลานสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลต่อไป

ประการที่สอง หลังเกิดภัยพิบัติ คนที่ประสบภัยต้องมีจิตใจเข้มแข็ง ดำเนินชีวิตต่ออย่างกล้าหาญ ร่วมแรงร่วมใจเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า หลังจากเกิดภัยพิบัติร้ายแรง จะมีการระดมความช่วยเหลือทั้งจากภายนอกและภายในเพื่อให้พื้นที่ที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว แต่การฟื้นฟูทางด้านจิตใจจะช้ากว่าทางวัตถุมาก ผู้ที่รอดชีวิตมาได้มักจะมีประสบปัญหาสภาพจิตใจไม่มากก็น้อย ซึ่งยากที่จะเข้าใจอย่างถ่องแท้และให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้น บุคคลและชุมชนที่ประสบภัยเองต้องมีความเข้มแข็งทางจิตใจ เพื่อรับมือกับความยากลำบากในชีวิต

ภาพยนตร์นี้แสดงให้เห็นว่า คนนอกจะให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูทางวัตถุของพื้นที่ที่ประสบภัยมากกว่าทางจิตใจ สินามิในปี 2004 ทำให้ทรัพย์สินและบุคคลในพื้นที่ที่เกิดเหตุได้รับความเสียหายอย่างหนัก หลายครอบครัวต้องแตกสลาย หรือต้องพลัดถิ่นที่นาคาที่อยู่ตอนเกิดเหตุ ต้นก็เหมือนคนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ เพียงแต่ดูข่าวจากทีวีในกรุงเทพฯ ถึงจะรู้สึกสะเทือนใจอย่างไร ก็ไม่สามารถเข้าถึงจิตใจของคนท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้ง เพราะฉะนั้น 3 ปีให้หลัง ในสายตาของตน “ทุกอย่างได้กลับมาเป็นเหมือนเดิมแล้ว” แต่จากการสร้างโรงแรมแถวชายหาดแสดงว่าภาวะอาการทางจิตของคนท้องถิ่นบางคนยังผิดปรกติอยู่ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากสินามิครั้งนั้น และจากเด็กหญิงที่มาจากพื้นที่ Kik Kuk บนเกาะสุมาตราที่หน้าจะไม่มีย่านแล้ว เนื่องจากศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่บริเวณตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะสุมาตรา จึงไม่แปลกขณะที่เธออุ้มน้องเล่นอยู่ เมื่อถูกต้นถามด้วยคำถามที่ไม่มีกาลเทศะเป็นอย่างยิ่งว่า “คิดถึงบ้านไหม” เธอกลับไม่สามารถตอบได้

ภาพยนตร์นี้จึงมุ่งที่จะแสดงให้เห็นว่า คนท้องถิ่นรู้จักปรับตัวทางด้านจิตใจ พยายามอยู่กับธรรมชาติ สงบสติอารมณ์ในการแก้ปัญหา เรื่องฝนตก คนต่างถิ่นอย่างต้นจะไม่ชอบแต่คนท้องถิ่นอย่างนาต้องทำใจให้สบาย เสื้อผ้าเปียกฝนก็ซักใหม่อีกครั้ง ไม่มีอาการหงุดหงิดแม้แต่น้อย และยังอนุญาตให้หลานใส่เสื้อกันฝนไปเล่นน้ำฝนอย่างสนุกที่หาดฟ้าโรงแรมตอนจบของภาพยนตร์ ผู้ชมจะสังเกตเห็นว่า มีชาวเมืองบางคนก่อไฟบนถนนในตอนเช้าตรู่ ภาพนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับประเพณีพื้นบ้านของชาวจีนในการเผากระดาษเงินกระดาษทองเพื่อรำลึกถึงผู้เสียชีวิต จากนั้นนา ก็ปรากฏตัวในชุดสีดำ มีท่าทางขรึมเหมือนครุ่นคิดอะไรอยู่ สองฉากต่อเนื่องกันนี้สะท้อนถึงการไว้ทุกข์และการหวนระลึกเกี่ยวกับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ ในอดีต แม้ว่าจากเหล่านี้จะสะท้อนบรรยากาศอันสงบเงียบ แต่ก็บ่งบอกถึงการปรับตัวทางจิตใจยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น และเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างมุ่งมั่นและกล้าหาญ

ประการที่สาม เมื่อชีวิตมีความมั่นคงแล้ว ต้องรู้จักพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยยึดหลักการเดินทางสายกลาง และในเวลาเดียวกัน ต้องรู้จักแสวงหาความสุขจากชีวิตที่เรียบง่าย

ปรัชญาเกี่ยวกับความ “สงบเย็น” ซึ่งเป็นลักษณะอย่างเดียวกันของ “นิพพานในชีวิตประจำวัน” ชนิดต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นคำสำคัญในภาษาไทยที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากคนไทยส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพอากาศร้อนตลอดทั้งปี ความรู้สึกเย็นทางร่างกายจึงเป็นความรู้สึกดีของคนส่วนใหญ่ และเป็นที่ยึดมั่นโดยทั่วไปว่า การทำใจให้สงบก็มีส่วนช่วยให้ร่างกายเย็นลงได้ เมื่อศีรษะไม่ร้อน สมอจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงไม่แปลกว่า “ใจเย็น ๆ” กลายเป็นคำพูดติดปากที่คนไทยมักใช้พูดปลอบใจคนอื่น หมายถึง สงบใจเอาไว้ ไม่ฉุนเฉียว ไม่รีบร้อน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา หรือ “อยู่เย็นเป็นสุข” เป็นสำนวนไทยที่คนไทยคุ้นชินกันทุกคน หมายถึงการอยู่อย่างสบายกาย

สบายใจ มักถูกใช้เวลาให้คำวยพรกัน ทั้งนี้แสดงว่า ตามแนวคิดเดิมของคนไทยนั้น ความสุขมีได้โดยง่าย เพียงแต่อยู่อย่างเย็นสบายแล้ว ก็จะมีความสุข

ผู้กำกับสร้างฉากที่สื่อให้เห็นภูมิปัญญาดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการจัดฉากด้วยวิธีผูกปมในตอนกลางและแก้ปมในตอนจบของภาพยนตร์นี้ ผู้ชมจะสังเกตเห็นว่า ครอบครัวยุคก่อนหน้าล้วนแต่ไม่มีความต้องการทางวัตถุสูงนัก ทุกคนใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย จากคำบอกเล่าของนางแสดงว่า อาม่าเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อนิสัยและคุณสมบัติของลูกหลาน ผู้กำกับได้สร้างเงื่อนไขปมไว้ในฉากเมื่อต้นและนากำลังคุยกันที่เคาน์เตอร์โรงแรม อาม่าซึ่งอยู่เบื้องหลังดูเหมือนกำลังมองหาของอะไรบางอย่าง เมื่อนางถาม แต่อาม่าไม่ได้ตอบ ปมนี้ถูกแก้ในตอนสุดท้าย ของที่อาม่ามองหาคือพัดมือแบบจีนที่พบหลังเก้าอี้โยก เธอหยิบมันขึ้นมา บัดฝุ่นแล้วเดินไปที่โต๊ะอาหาร ค่อย ๆ นั่งลงแล้วพัดเบา ๆ (ภาพที่ 9) ภาพที่เธอโบกพัดให้อารมณ์เย็นสบายและสงบ ได้ใจผู้ชมชาวจีนที่เข้าใจภาษาไทยในระดับหนึ่งอย่างผู้ศึกษา² มากกว่าภาพการใช้แอร์หรือพัดลม เพราะทำให้นึกถึงสำนวนไทย “อยู่เย็นเป็นสุข” ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาย้อนกลับไปยังกระแสการซื้อบ้านและการตกแต่งบ้านอย่างหรูหราฟุ่มเฟือยในจีนปัจจุบัน และเกิดความตระหนักรู้ว่า ความจริงแล้ว การสร้างบ้านให้อยู่สบายไม่ใช่เรื่องยาก และวิธีที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขนั้นช่างง่ายตายเพียงใด

ภาพที่ 9

อาม่ากำลังพัดลมด้วยพัดกลมแบบจีน

² อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศจะมีมุมมองข้ามวัฒนธรรมเสมอ จากความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องนี้ที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้ามาพบว่า แทบไม่มีใครพูดถึงฉากอาม่าโบกพัดเลย ผู้ศึกษารู้สึกประทับใจกับฉากนี้ โดยมีเหตุผลหลักคือ สำนวนไทย “อยู่เย็นเป็นสุข” ซึ่งเป็นภาษาที่เรียบง่ายแต่มีความหมายลึกซึ้งนั้น แปลเป็นภาษาจีนว่า “安居乐业” (an-ju-le-ye) ซึ่งทำให้นึกถึง “บ้านพัก” โดยตรง เพราะความหมายตามตัวอักษรของสำนวนจีนนี้หมายความว่า มีบ้านพักที่สบายและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข

ผู้กำกับยังสร้างฉากที่สื่อให้เห็นว่า เมื่อผู้ประสภภัยสงบสติอารมณ์แล้ว ยังต้องแลไปข้างหน้า มุ่งมั่นพัฒนาโดยยึดหลักทางสายกลาง และรู้จักแสวงหาความสุขจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปพร้อมกัน ซึ่งสะท้อนจากฉากที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวนา เด็กคืออนาคตของบ้านและชุมชน แม้อาตี ลูกชายของวิทย์ ไม่ใช่เด็กที่มีสุขภาพแข็งแรง แต่ได้รับการเอาใจใส่จากคนรอบข้างเป็นอย่างดี เขาเรียนรู้วิธีการต่อสู้เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงและจิตใจกล้าหาญ เรียนหนังสือเพื่อพัฒนาความรู้ความคิด เพื่อมีชีวิตที่ดียิ่งขึ้นในอนาคต และในขณะเดียวกัน เขาก็ได้รับอนุญาตให้เล่นอย่างสนุกสนานซึ่งสะท้อนให้เห็นจากฉากการเล่นน้ำฝน

แก่นเรื่องหรือแนวคิดหลักของภาพยนตร์นี้สะท้อนให้เห็นจากฉากสุดท้ายอีกครั้ง ซึ่งสร้างความประทับใจอย่างลึกซึ้งให้แก่ผู้ชมตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั่นคือฉาก เกม “เป่ายิ้งฉุบ” ที่เล่นโดยเด็กหญิงสองคนในตอนท้ายของเรื่องที่ต้องการสื่อว่า ชีวิตของคนเราเต็มไปด้วยสิ่งที่ไม่แน่นอน ผลการต่อสู้หรือแข่งขันไม่ใช่เป้าหมาย สิ่งสำคัญคือใช้เวลาให้คุ้มค่า รู้จักอยู่กับปัจจุบัน พยายามหาความสุขจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ไม่ว่าจะตัวบุคคลเองหรือชุมชน ก็จะค่อย ๆ พัฒนาเติบโต และกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง

4. บทสรุป

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่พัฒนาอย่างรวดเร็วเช่นทุกวันนี้ การทำความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอื่นผ่านการชมภาพยนตร์นับว่าเป็นวิธีที่ดี แต่ถ้ายากได้ผลจริง ๆ จำเป็นต้องเข้าใจเนื้อหาของภาพยนตร์นั้นด้วย ภาพยนตร์รักเรื่อง *Wonderful Town* จากประเทศไทยที่ได้รับการโปรโมตในจีน เป็นภาพยนตร์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะและมีคุณค่าในการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนไทยและจีน

ความรักมีอยู่มากมายหลายชนิด ความรักระหว่างนาและตันในภาพยนตร์ *Wonderful Town* เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ตัวละครทั้งสองต่างมีสภาวะทางจิตใจที่ตกต่ำ พวกเขาต่างเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนพอสมควร ในการคบหากัน ไม่มีใครได้เปรียบหรือเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง แม้สุดท้าย ความรักของพวกเขาจะล้มเหลว แต่ต่างก็ได้รับประสบการณ์ชีวิตที่น่าอัศจรรย์ และหลังจากนั้น พวกเขาต่างก็กลับไปดำเนินชีวิตใหม่ของตนเองอย่างกล้าหาญและมุ่งมั่น

ความรักซึ่งเกิดขึ้นที่เมืองเล็ก ๆ ชายฝั่งทะเลอันดามันซึ่งมีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยเป็นจำนวนมากนี้เหมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของผู้อพยพชาวจีนโพ้นทะเลที่รู้จักปรับตัวและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้หลังจากอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในสยามประเทศตั้งแต่สมัยโบราณ เมื่อมาถึงพื้นที่แถบนี้แล้ว พวกเขาปรับตัวกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ ไม่เพียงแต่รู้จักใช้ประโยชน์จากโอกาสและสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาตนเอง หากยังเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นในปี 2004 ด้วยการส่งเสริมประสบการณ์การปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิต

ของคนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตามภูมิปัญญาการใช้ชีวิตหลังภัยพิบัติที่ส่งเสริมความคิดทางสายกลางตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย 1. ยอมรับความจริงที่ว่าชีวิตเต็มไปด้วยภัยพิบัติต่าง ๆ และหลังจากเกิดภัยพิบัติแล้ว ต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างกล้าหาญ 2. ดำเนินชีวิตตามหลัก “ทางสายกลาง” 3. รู้จักอยู่กับปัจจุบันและแสวงหาความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ จากชีวิตประจำวัน

เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่ไม่เน้นการนับถือศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนจีนส่วนมากได้รับอิทธิพลจากปรัชญาขงจื้อ ขยันทำงานเพื่อความสำเร็จทางด้านวัตถุมากกว่า ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านจิตใจเพิ่มขึ้นในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังอาจเกิดความขัดแย้งกับคนต่างวัฒนธรรมได้ง่ายในการติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศ ดังนั้น ในปัจจุบัน จีนจึงควรให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ อย่างยิ่ง หลายฉากในภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนถึงชีวิตที่เต็มไปด้วยภูมิปัญญาของคนไทย แม้ว่าสำหรับคนไทยอาจเป็นเรื่องปกติหรือไม่น่าสนใจนัก แต่กลับเป็นสิ่งที่ชาวจีนควรเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความคิดและพฤติกรรมของตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้อพยพชาวจีนยุคก่อนในประเทศไทยอย่างครอบครัวนาในภาพยนตร์นี้ จึงเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับผู้อพยพชาวจีนยุคใหม่ และประชาชนทั้งสองประเทศในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกัน

เอกสารอ้างอิง/References

- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2556). ครบรอบ 19 ปี “สีนามิถลอมไทย” ความสูญเสียรุนแรงจากคลื่นยักษ์หายนะ. *ศิลปวัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_43257
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2539). *ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและในภูมิภาคอื่นๆ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สถาบันเอเชียศึกษา.
- วิเวกา นาคร. (27 มกราคม 2560). บาทก้าว นิพพาน ตามนัย ท่านพุทธทาสภิกขุ ดับอยู่เย็นอยู่ สงบ. *มติชนสุดสัปดาห์*. https://www.matichonweekly.com/column/article_22737
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2546). *ประวัติศาสตร์สังคม-วัฒนธรรมของวรรณคดีในสยามประเทศ*. มติชน.
- Visalo, P. P. (2006, May 28). The legacy of Thailand's reformist monk. *Bangkok Post*, p. 5.
- Anchalee Chaiworapom, & He, Qian 安察丽 · 柴沃拉邦 & 何谦. (2016). 东南亚新电影的文化观察. *北京电影学院学报*, (06), 134-143.
- Gong Haoqun 龚浩群. (2011). 佛教与社会: 佛使比丘与当代泰国公民-文化身份的重构. *世界宗教文化*, (01), 68-73.
- Wu Shengyang 吴圣杨. (2008). 萨迪纳制与暹罗华人的文化适应. *南洋问题研究*, (01), 82-89.
- Zhong Jingwen 钟敬文. (2009). *《民俗学概论》*. 上海文艺出版社.
- Zhuang Guotu 庄国土. (2008). 论中国人移民东南亚的四次大潮. *南洋问题研究*, (01), 69-81.